

ویرایش جدید

مدیریت

سازمان‌های محلی و شهرداری‌ها

برای دانشجویان رشته مدیریت دولتی

تألیف:

محمد شکیبا مقدم

عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی

مؤسسه انتشاراتی میر
Mir Publishing Institute

۱۳۸۴

شکیبا مقدم، محمد، ۱۳۱۵ -
مدیریت سازمانهای محلی و شهرداری‌ها: برای دانشجویان رشته مدیریت دولتی / تألیف
محمد شکیبا مقدم - [ویراست ۲] - تهران: میر، ۱۳۸۴.
۳۴۳ ص: جدول

ISBN: 964-95506-3-1

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیپا
ص.ع. به انگلیسی:

M.Shakiba moghaddam. Management of local governments

کتابنامه: ص. ۳۲۱ - ۳۲۷؛ همچنین به صورت زیرنویس.
۱. سازمانهای دولتی محلی - مدیریت. ۲. سازمانهای دولتی محلی - ایران - مدیریت. ۳.
شهرداری - ایران - مدیریت. الف. عنوان

۳۵۲

۴م ش/ JSYA

۱۳۸۴

۲۸۷۶ - ۸۴م

کتابخانه ملی ایران

مدیریت سازمانهای محلی و شهرداری‌ها

- تألیف: محمد شکیبا مقدم
□ ناشر: انتشارات میر
□ طراح جلد: رعناغمگسار
□ نوبت چاپ: اول ۱۳۸۴
□ شمارگان: ۲۰۰۰ جلد
□ لیتوگرافی: ترمه
□ چاپ و صحافی: رسام
□ قیمت: ۳۰۰۰ ریال
□ شابک: ۹۶۴-۹۵۵۰۶-۳-۱

حق چاپ برای انتشارات محفوظ است

آدرس: تهران - شهرک قدس، فاز ۶، خیابان گل افشان جنوبی - واحد اداری گل افشان - شماره ۲۰۳

تلفن: ۸۰۸۶۳۴۰ دورنگار: ۸۰۹۰۷۰۱

بخش کتاب سینا - مرکز پخش تهران و شهرستان‌ها - خ انقلاب - ۱۲ فروردین - خ شهید وحید نظری - پلاک ۲۵۸

تلفن: ۶۴۰۱۷۸۳ - ۶۲۸۱۵۱۲

مدیریت سازمانهای محلی و شهرداری‌ها

تعداد واحد: ۳

تعداد ساعت: ۵۱

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: مبانی سازمان و مدیریت

هدف:

در این درس دانشجو با ساختار سازمانهای محلی از جمله شهرداری‌ها و معایب و محاسن تفکیک ساختاری وظایف دولت قالب نهادهای محلی آشنا می‌شود.

سرفصل درس:

۱- دولت و کارکردهای آن از آغاز تاکنون

- نظریه‌های دولت به ویژه نظریه تولید آسیایی و نظریه شبه استبداد نفتی

- دولت ملی و افزایش قدرت آن و کارکردهای آن در عصر جدید

۲- سیستم‌های حکومتی، فدرال، کنفدرال، متمرکز و ویژگیهای هر یک

- سازمانهای محلی در حکومتهای متمرکز

- سازمانهای محلی در حکومتهای غیرمتمرکز

۳- انواع سازمانهای محلی:

- استانداریها، فرمانداریها، بخشدارها

- شوراهای محلی

- شهرداریها

۴- سازمانهای محلی در ایران بحث موردی

- پیوستار تفاوت‌های منطقه‌ای در ایران

- امنیت ملی و توسعه سازمانهای محلی

۵- شهرداریها بحث نظری

- زایش شهری و شهرنشینی
- انواع مسایل شهری و ارتباط آن با وظایف شهرداریها
- روابط شهرداریها و دیگر مؤسسات و سازمانهای محلی
- مسایل تشکیلاتی و پرسنلی شهرداریها
- شهردار

۶- شهرداریها در ایران، بحث موردی

- تاریخچه شهر و شهرنشینی
- شهر و شهرنشینی در دوره قاجاریه و پهلوی (از جمله بحث انجمنهای ایالتی و ولایتی)
- سابقه شهرداری در ایران، رشد و تحول آن
- شهرداری در جمهوری اسلامی ایران
- شیوه‌های جلب مشارکت مردمی در اداره امور شهر، شورای شهر و...

پیش‌گفتار

سپاس ایزد یکتا را که توفیق چاپ سوم کتاب «مدیریت سازمان‌های محلی و شهرداری‌ها» را ارزانی داشت.

این کتاب توانسته دانشجویان رشته‌ی مدیریت دولتی را با اداره‌ی امور سازمان‌های محلی که نقشی اساسی در انجام امور عمومی محل ایفاء می‌کنند، آشنا کند.

بی‌شک، پیشرفت علوم و فن‌آوری در جهان معاصر موجب شکوفایی خلاقیت و استعداد‌های انسان‌ها گردیده. در نتیجه، توده‌ی عظیمی از مردم از رفاه و سطح زندگی بالایی برخوردار شده‌اند.

جهان سده‌ی بیست و یکم نیز جهان دگرگون شده‌ای است که اوج دانش بشری نه تنها می‌خواهد تمامی کاستی‌ها و نارسایی‌های اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و علمی را از بین ببرد. بلکه با بهره‌گیری از پیشرفته‌ترین فن‌آوری‌ها در صدد برقراری ارتباطی نزدیک بین ملل مختلف دنیا است. تا همه‌ی کشورهای جهان بتوانند در دنیایی دور از کینه و دشمنی با صلح و آزادی زندگی کرده و از تجربیات یک‌دیگر برای پیشرفت جامعه و ارتقای سطح زندگی مردم خود بهره گیرند.

بی‌شک، در عصر ارتباطات که بینش اجتماعی و شعور سیاسی همه‌ی مردم جهان به نحو چشم‌گیری فزونی یافته، کم‌ملتی پیدا می‌شود که تشنه‌ی آزادی نباشد. زیرا، امروزه اکثر مردم دنیا به مفهوم واقعی این جمله‌ی معروف منتسکیو نویسنده‌ی معروف فرانسوی پی برده‌اند که گفته، «آبادی یک کشور به نسبت آزادیش سنجیده می‌شود نه به حاصلخیزیش» از این‌رو، در کشورهایی که دموکراسی در آن ریشه دوانیده به خوبی به اهمیت حضور مردم در فعالیت‌های

سیاسی پی برده‌اند و به آن به عنوان يك «ارزش» می‌نگرند.

دولت‌های دموکراتیک نیز برای مشروعیت بخشیدن به حکومت‌های خود همه‌گونه امکانات لازم را برای مشارکت هرچه بیشتر مردم در امور عمومی فراهم می‌کنند. این دولت‌ها با گسترش جامعه‌ی مدنی و سازمان‌های سیاسی رسمی و غیررسمی به سوی کسب «مشروعیت» گام برمی‌دارند.

بی‌شك، یکی از اساسی‌ترین ارکان مشروعیت هر دولتی تشکیل، گسترش، و حمایت از سازمان‌های محلی است. زیرا، سازمان محلی شایسته‌ترین نهادی است که مشارکت مردم محل را در فعالیت‌ها و خدماتی که تصمیم‌گیری درباره‌ی آن‌ها مستقیماً در زندگی ایشان مؤثر بوده، فراهم می‌کند.

این کتاب با تجدیدنظر کلی که در مطالب قبلی آن انجام گرفته نه تنها تمامی آخرین سرفصل‌های وزارت علوم، تحقیقات، و فن‌آوری را پوشش می‌دهد. بلکه اطلاعات سودمند دیگری نیز در رابطه با واحد درسی «مدیریت سازمان‌های محلی و شهرداری‌ها» ارائه کرده که مطالعه آن موجب ارتقای اطلاعات دانشجویان در این زمینه می‌گردد.

امّا، از آن‌جایی که مؤلف همواره احترام خاصی نسبت به نظریات ارزشمند همکاران گرامی و دانشجویان عزیز دارد. انتظار آن است که با ارشاد و راهنمایی‌های سودمند خود مؤلف را در رفع کاستی‌های مطالب کتاب یاری فرمایند.

محمد (ایرج) شکیبامقدم

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
پیش‌گفتار	الف
فصل اول: مفاهیم و تعاریف	۱
کشور و عناصر تشکیل‌دهنده‌ی آن	۲
تعریف کشور	۲
عناصر اصلی کشور	۲
جمعیت	۳
قلمرو	۴
حکومت	۶
حاکمیت	۶
استقلال	۱۱
افکار عمومی	۱۱
انتخابات	۱۴
انواع شیوه‌های انتخابات	۱۷
انتخابات صنفی	۱۷
انتخابات عمومی	۱۸
انتخابات مستقیم	۱۸
انتخابات غیرمستقیم	۱۸
جمعی و فردی بودن انتخابات	۱۹
اجباری و اختیاری بودن انتخابات	۲۰
نقش رسانه‌های گروهی در انتخابات	۲۰
نقش رسانه‌های گروهی در ایران	۲۳
ابتکار	۲۴
شیوه‌های اجرای ابتکار	۲۵
ابتکار مستقیم	۲۵
ابتکار غیرمستقیم	۲۵

عنوان صفحه

۲۶	 مراحل طرح پیشنهادی ابتکار
۲۷	 همه‌پرسی
۲۸	 انواع همه‌پرسی
۲۸	 همه‌پرسی اجباری
۲۸	 همه‌پرسی اختیاری
۲۹	 همه‌پرسی در جمهوری اسلامی ایران
۳۰	 مزایا و معایب ابتکار و همه‌پرسی
۳۰	 مزایای ابتکار و همه‌پرسی
۳۱	 معایب ابتکار و همه‌پرسی
۳۱	 رکال
۳۲	 انواع رکال
۳۲	 رکال برکناری کارگزاران انتخابی به استثنای قضات
۳۳	 رکال برکناری کارگزاران انتصابی
۳۳	 رکال برکناری قضات
۳۴	 رکال مشورتی برای برکناری کارگزاران فدرال
۳۴	 رکال تصمیمات قضایی
۳۷	 قدرت سیاسی
۳۹	 اختیار و نفوذ سیاسی
۴۰	 اختیارسنتی
۴۰	 اختیار قوهی
۴۰	 اختیار قانونی - اداری
۴۲	 شیوه‌های توزیع قدرت سیاسی
۴۳	 شیوه توزیع قدرت در نظام حکومتی مرکب
۴۵	 شیوه توزیع قدرت در نظام حکومتی نخبگان

۴۶	شیوه توزیع قدرت در نظام حکومتی مارکسیستی
۴۷	شیوه توزیع قدرت در نظام حکومتی مشارکتی
۴۸	شیوه توزیع قدرت در جوامع مدرن
۴۹	نظام‌های حزبی
۵۰	نظام تک حزبی
۵۰	نظام برتر حزبی
۵۱	نظام مشخص دو حزبی
۵۲	نظام نامشخص دو حزبی
۵۳	نظام (۱ + ۲) حزبی
۵۳	نظام با ثبات چند حزبی
۵۴	نظام بی ثبات چند حزبی
۵۵	نظام حزبی در جمهوری اسلامی ایران
۵۶	پرسش و آزمون
۵۷	فصل دوم: قوای سه گانه و ساختار اداری دولت
۵۸	قوه مجریه
۶۳	قوه مجریه جمهوری اسلامی ایران
۶۴	وظایف و اختیارات رئیس قوه مجریه
۶۶	وظایف و اختیارات رئیس قوه مجریه در جمهوری اسلامی
۶۷	دستگاه اداری دولت
۶۹	ساختار دستگاه اداری دولت
۷۳	ساختار حکومتی و اداری جمهوری اسلامی ایران
۷۶	وظایف دستگاه اداری دولت
۷۹	قوه مقننه
۸۲	قوه مقننه جمهوری اسلامی ایران

صفحه	عنوان
۸۴	مجلس شورای اسلامی
۸۶	وظایف و اختیارات مجلس شورای اسلامی
۸۷	شورای نگهبان
۸۸	وظایف و اختیارات شورای نگهبان
۸۹	قوه قضائیه
۹۳	قوه قضائیه جمهوری اسلامی ایران
۹۴	وظایف و مسئولیت‌های قوه قضائیه جمهوری اسلامی ایران
۹۵	دیوان عالی جمهوری اسلامی ایران
۹۷	پرسش و آزمون
۹۸	فصل سوم: دولت و کارکرد آن از آغاز تا کنون
۱۰۶	نظریه‌های دولت
۱۰۷	نظریه دولت مطلقه
۱۱۱	نظریه دولت مشروطه
۱۱۴	نظریه دولت الهی
۱۱۷	افزایش قدرت و کارکرد دولت ملی
۱۲۳	پرسش و آزمون
۱۲۴	فصل چهارم: نظام‌های حکومتی
۱۲۵	نظام حکومتی دموکراسی
۱۲۷	پذیرش آرای عمومی
۱۲۷	تشکیل احزاب سیاسی
۱۳۰	ویژگی‌های نظام حکومتی دموکراسی
۱۳۱	نظام حکومتی فدرال
۱۳۴	حکومت فدرال (مرکزی)

۱۳۴	حکومت های ایالتی
۱۳۴	حکومت های محلی
۱۳۶	ویژگی های نظام حکومتی فدرال
۱۳۷	تفاوت های نظام های حکومتی پارلمانی و ریاست جمهوری
۱۳۷	ویژگی های نظام حکومتی پارلمانی
۱۳۸	ویژگی های نظام حکومتی ریاست جمهوری
۱۳۹	نظام حکومتی دموکراسی سوسیالیستی
۱۴۱	ویژگی های نظام حکومتی دموکراسی سوسیالیستی
۱۴۲	نظام حکومتی متمرکز
۱۴۳	ویژگی های نظام حکومتی متمرکز
۱۴۴	نظام حکومتی استبدادی مطلقه
۱۴۵	انواع نظام های حکومتی استبدادی مطلقه
۱۴۶	رژیم های محافظه کار
۱۴۶	پادشاهی سنتی
۱۴۶	دیکتاتوری محافظه کار
۱۴۶	رژیم های شبه دموکراسی
۱۴۷	رژیم های نظامی
۱۴۷	حکومت های مستقیم نظامی
۱۴۷	حکومت های مختلط نظامی - غیر نظامی
۱۴۷	حکومت های نظامی رادیکال
۱۴۸	پرسش و آزمون
۱۴۹	فصل پنجم : سازمان های محلی
۱۵۰	سازمان های محلی
۱۵۳	تعریف سازمان های محلی
۱۵۴	سازمان های محلی در حکومت های متمرکز

عنوان صفحه

۱۵۷	سازمان‌های محلی در حکومت‌های غیرمتمرکز
۱۵۹	حکومت شهری
۱۶۰	شکل حکومت شهردار و شورای شهر
۱۶۲	شکل حکومت شورا و مدیر امور شهری
۱۶۳	شکل حکومت کمیسیون در حکومت شهری
۱۶۴	حکومت استان
۱۶۵	حکومت شهرستان و روستاها
۱۶۶	پرسش و آزمون
۱۶۷	فصل ششم: سازمان‌های محلی در ایران
۱۶۸	سازمان‌های محلی در ایران
۱۶۸	سازمان‌های محلی قبل از انقلاب اسلامی
۱۶۹	قانون تشکیل ایالات و ولایات و دستور عمل حکام
۱۷۱	قانون انجمن‌های ایالتی و ولایتی
۱۷۳	قانون بلدیة (اداره امور شهرداری‌ها)
۱۷۵	سازمان‌های محلی بعد از انقلاب اسلامی
۱۷۶	انواع سازمان‌های محلی در ایران
۱۷۶	استان
۱۸۱	شهرستان
۱۸۵	بخش
۱۸۷	دهستان و روستا
۱۹۰	نتیجه‌گیری
۱۹۱	امنیت ملی و توسعه سازمان‌های محلی
۱۹۵	پرسش و آزمون

فصل هفتم: شوراهای محلی در ایران	۱۹۶
شوراهای محلی در ایران	۱۹۷
شوراهای اسلامی	۱۹۸
انتخابات شوراهای اسلامی	۲۰۰
شرایط انتخاب‌کنندگان شوراهای اسلامی	۲۰۲
شرایط انتخاب‌شوندگان شوراهای اسلامی	۲۰۲
افرادی که به سبب شغل و مقام خود از داوطلب شدن در انتخابات شوراهای اسلامی محرومند	۲۰۳
افرادی که از داوطلب شدن در انتخابات شوراهای اسلامی محرومند	۲۰۴
موارد ابطال برگ‌های رأی انتخاب شوراهای اسلامی	۲۰۵
موارد تخلف در انتخابات شوراهای اسلامی	۲۰۷
دیگر مقررات مربوط به انتخابات شوراهای اسلامی	۲۰۸
ثبت نام داوطلبان انتخابات شوراهای روستا، شهر، و شهرک	۲۰۹
هیأت‌های اجرایی ناظر بر انتخابات شوراهای اسلامی	۲۱۲
اعضای هیأت اجرایی بخش	۲۱۳
روش انتخاب معتمدان اصلی و علی‌البدل هیأت اجرایی بخش	۲۱۳
اعضای هیأت اجرایی شهرستان	۲۱۵
روش انتخاب معتمدان اصلی و علی‌البدل هیأت اجرایی شهرستان	۲۱۵
وظایف و اختیارات هیأت‌های اجرایی، بخشداران و فرمانداران در	۲۱۷
برگزاری انتخابات شوراهای اسلامی	
هیأت‌های نظارت بر انتخابات شوراهای اسلامی	۲۱۹
اعضای هیأت مرکزی نظارت	۲۱۹
اعضای هیأت نظارت استان	۲۲۰
اعضای هیأت نظارت شهرستان	۲۲۰

۲۲۱	اعضای هیأت نظارت بخش
۲۲۱	وظایف و اختیارات هیأت های نظارت بر انتخابات شوراهای اسلامی
۲۲۳	رسیدگی به شکایت های انتخابات شوراهای
۲۲۷	شوراهای اسلامی روستا، بخش، شهر و شهرک
۲۲۷	اعضای شورای روستا
۲۲۸	وظایف و اختیارات شورای روستا
۲۲۹	وظایف و اختیارات دهیار
۲۳۰	اعضای شورای بخش
۲۳۰	روش انتخاب اعضای شورای بخش
۲۳۲	وظایف و اختیارات شورای بخش
۲۳۴	اعضای شورای شهرک
۲۳۴	اعضای شورای شهر
۲۳۵	وظایف و اختیارات شورای شهر
۲۳۹	اعضای شورای شهرستان
۲۳۹	روش انتخاب اعضای شورای شهرستان
۲۴۰	وظایف و اختیارات شورای شهرستان
۲۴۱	اعضای شورای استان
۲۴۱	روش انتخاب اعضای شورای استان
۲۴۲	وظایف و اختیارات شورای استان
۲۴۲	اعضای شورای عالی استان ها
۲۴۲	روش انتخاب اعضای شورای عالی استان ها
۲۴۳	وظایف و اختیارات شورای عالی استان ها
۲۴۴	مقررات مربوط به تشکیل جلسه های شوراهای کشور
۲۴۷	رسیدگی به تخلف های شوراهای

۲۴۷	هیأت مرکزی حل اختلاف و رسیدگی به شکایات
۲۴۷	هیأت حل اختلاف و رسیدگی به شکایات استان
۲۴۸	روش رسیدگی هیأت‌های حل اختلاف به تخلف‌های شوراها
۲۵۱	پرسش و آزمون
۲۵۲	فصل هشتم: پیدایش شهر و شهرنشینی
۲۵۳	پیدایش شهر و شهرنشینی
۲۵۷	شهرداری‌ها، بحث نظری
۲۵۹	پیشینه، رشد، و تحول شهرداری در ایران
۲۶۹	کارکنان و تشکیلات شهرداری‌ها
۲۶۹	کارکنان شهرداری‌ها
۲۶۹	تشکیلات شهرداری‌ها
۲۷۹	وظایف شهرداری‌ها
۲۸۱	انواع مسائل شهری و ارتباط آن با وظایف شهرداری
۲۸۶	روابط شهرداری‌ها با سازمان‌های دولتی و خصوصی
۲۸۶	روابط شهرداری‌ها با سازمان‌های دولتی
۲۹۱	وظایف اصلی وزارت کشور در رابطه با شهرداری‌ها
۲۹۱	وظایف استانداری‌ها در رابطه با شهرداری‌ها
۲۹۱	وظایف دفتر فنی استانداری در رابطه با شهرداری‌های استان
۲۹۲	وظایف دفتر امور شهری و روستایی در ارتباط با شهرداری‌ها
۲۹۳	وظایف سازمان‌های وابسته به وزارت کشور در رابطه با شهرداری‌ها
۲۹۳	وظایف سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور در رابطه با شهرداری‌ها
۲۹۶	روابط شهرداری با بخش خصوصی
۲۹۷	شهردار
۲۹۸	شرایط احراز سمت شهردار
۳۰۱	شیوه‌های برکناری شهردار

صفحه	عنوان
۳۰۳	وظایف شهردار
۳۰۵	پرسش و آزمون
۳۰۶	فصل نهم: تاریخچه شهر و شهرنشینی
۳۰۷	تاریخچه شهر و شهرنشینی
۳۱۲	شهرداری‌ها
۳۱۳	شهرداری در جمهوری اسلامی ایران
۳۱۶	شیوه‌های جلب مشارکت مردم در امور شهر و شورای شهر
۳۲۱	پرسش و آزمون
۳۲۲	منابع و مآخذ
۳۲۲	الف - داخلی
۳۲۶	ب - خارجی